

ŻYCIE KULTURALNE

Normalne stosunki między Kościołem a Państwem w NRD. Komunikat, ogłoszony przez Biuro Prasowe premiera w czerwcu r.b., podał do wiadomości publicznej, że w dniu 10 czerwca odbyła się w Berlinie konferencja przedstawicieli Kościoła ewangelickiego w NRD z udziałem biskupa Dibeliusa i przedstawicieli rządu z udziałem premiera Grotewohla i wicepremiera Nuschkego. Przedmiotem konferencji była analiza stosunków między Państwem a Kościołem w NRD. W toku dyskusji, nacechowanej duchem wzajemnego zrozumienia uzgodniono w poważnym stopniu wspólne stanowisko co do stworzenia normalnej sytuacji między Państwem a Kościołem. Komunikat stwierdza, że zaprowadzenie jedności Niemiec i traktat pokoju stanowi dzisiaj najpilniejszą sprawę wszystkich Niemców. Wymaga to przewyciężenia przeciwności, utrudniających realizację tych postulatów. Zgodnie z tym, rząd NRD wyraża gotowość zagwarantowania niezależności życia kościelnego wedle postanowień Konstytucji Niemieckiej Republiki Demokratycznej. Przedstawiciele zaś Kościoła oświadczyli, że będą oddziaływać na życie gospodarcze i polityczne w sposób zgodny z konstytucją. Jednocześnie rząd NRD anulował szereg poprzednich konkretnych posunięć w dziedzinie kościelnej.

Przemówienie pastora Niemoellera na sesji Światowej Rady Pokoju. Na sesji Światowej Rady Pokoju w Budapeszcie przemawiał również przybyły z Niemiec zachodnich pastor Martin Niemoeller. Powiedział on m. in.: „Kiedy mówię „pokój“, ale nie wyrażam przy tym chęci spotkania się i porozumienia z przeciwną stroną, znaczy to, że w praktyce i obiektywnie rzecz biorąc nie chcę pokoju. Powstaje tu problem „współistnienia“, o którym tyle pisano i mówiono w ostatnich latach. Współistnienie to nie powinno być przedmiotem dyskusji. Powinno ono być obiektem praktycznego doświadczenia, sprawdzenia. Jednakże

dla osiągnięcia tego celu należy pokonać wiele przeszkód, przy czym obie strony powinny wnieść wkład w rozwiązanie tego zadania. W Niemczech zaostrzały się w ciągu wielu kolejnych miesięcy rozbieżności między podpaństwami wschodnim a zachodnim. Począwszy od 1948 r. Kościół protestancki popierał ideę pokojowego zjednoczenia i niejednokrotnie wskazywał, że jedyną drogą, wiodącą do osiągnięcia tego celu — tak ważnego dla sprawy pokoju — są rokowania. Zdawało się już, że Kościół tak dalece się angażuje w konflikt, że nie będzie mógł zachować bezstronności. Ale oto w ubiegłym tygodniu zaszła zmiana, która wybawiła Kościół od tego niebezpieczeństwa i pozwoliła mu znów wezwać swych członków do poparcia propozycji w sprawie rokowań“. Niemoeller wyjaśnił, że ma na myśli niedawne kroki podjęte w NRD w stosunku do Kościoła, kroki, które spowodowały odprężenie sytuacji wewnątrz Niemiec. W rezultacie — podkreślił Niemoeller — w narodzie niemieckim podniosła się nowa fala nadziei na pomyślne rokowania i na pokojowe uregulowanie problemu niemieckiego.

Postanowienia IV Kongresu Towarzystwa Przyjaźni Niemiecko-Radzieckiej. W dniu 17 maja toczyły się w Berlinie obrady IV Kongresu Towarzystwa Przyjaźni Niemiecko-Radzieckiej. Obrady zakończyły się ustaleniem zadań Towarzystwa na najbliższą przyszłość. Kongres stwierdził, że budowa socjalizmu w Niemieckiej Republice Demokratycznej stawia również przed Towarzystwem Przyjaźni Niemiecko-Radzieckiej nowe, i to wyższe zadania, oraz wymaga zastosowania nowych metod w pracy. Pierwszym, najważniejszym zadaniem Towarzystwa jest — jak określa rezolucja — „udostępnić wszystkim członkom nieśmiertelną spuściznę wielkiego Stalina, najlepszego przyjaciela narodu niemieckiego“. Następnie Towarzystwo stawia sobie za cel przekazywanie robotnikom niemieckim, chłopom, uczniom i artystom

tom wielkich doświadczeń budowy socjalistycznej w Związku Radzieckim, osiągnięć radzieckich wynalazców, potężnych wyników najbardziej postępowej nauki na świecie, nauki radzieckiej. Rozwinięcie o wiele szerszej i intensywniejszej propagandy wśród robotników, chłopów i urzędników przemysłu socjalistycznego i aparatu państwowego, robotników w spółdzielniach i stacjach trakcyjnych, inteligencji technicznej, naukowców i artystów stanowi główny środek, aby im przekazać doświadczenia ludzi radzieckich przy budowie socjalizmu i pomóc im w rozwoju własnych sił twórczych. Znaczący to tak wszechstronnie, tak żywo i interesująco przedstawić życie, pracę i doświadczenia ludzi radzieckich, by cały świat pracy w mieście i na wsi zachęcić do postępowania wedle wzorów radzieckich i do zostania aktywnym budowniczym socjalizmu. Wytyczną dla wszystkich członków Towarzystwa Przyjaźni Niemiecko-Radzieckiej są słowa generalnego sekretarza Socjalistycznej Partii Jedności Niemiec: „Nauka Lenina i Stalina o znaczeniu kultury narodowej ludów, wspaniałe przykłady rozkwitu kultury narodowej ludów Związku Radzieckiego wskazują także narodowi niemieckiemu drogę do patriotycznego wychowania, do uprawy wszelkiej dobrej tradycji narodowej kultury niemieckiej i rozwoju kultury socjalistycznej“. Należy lepiej niż dotąd wyzyskiwać w pracy propagandowo-agitacyjnej ukazujące się w NRD wartościowe publikacje na temat Związku Radzieckiego. Towarzystwo będzie wydawało fachową literaturę radziecką i organizowało publiczne wykłady na temat osiągnięć nauki radzieckiej. Towarzystwo będzie też działać w tym kierunku, aby szerokie masy członków nauczyły się mowy Lenina i Stalina w celu studiowania dzieł radzieckiej nauki i sztuki w oryginale. Dewizą Towarzystwa jest przeświadczenie, że przyjaźń narodu niemieckiego z narodami Związku Radzieckiego stanowi gwarancję zwycięstwa Niemców w walce o pokój, jedność, demokrację i socjalizm.

Dyskusja nad polityką kulturalną w NRD. W lipcu i sierpniu toczyła się w Niemieckiej Republice Demokratycznej w zakładach pracy, w świetlicach związków zawodowych oraz na łamach prasy ożywiona dyskusja mająca za przedmiot ustalenie nowych wytycznych w dziedzinie polityki kulturalnej w związku ze zmianą kursu politycznego rządu NRD i SEDu. Podstawą dyskusji stały się szczególnie propozycje wysunięte przez Związek Kulturalny dla Demokratycznej Odnowy Niemiec oraz przez Niemiecką Akademię Sztuk. Propozycje te domagały się m. in. zwiększenia troski o język ojczysty, używany w prasie i w radio, zwiększenia samodzielności poszczególnych instytutów naukowych, przekazania krytyki dzieł artystycznych i literackich opinii publicznej, wzmocnienia walki o realizm.

Uniwersytet w Lipsku uniwersytetem im. Karola Marksa. W roku bieżącym jako roku jubileuszowym Karola Marksa przemianowano jego imieniem uniwersytet lipski. W związku z tym dziekan wydziału ekonomicznego tego uniwersytetu, prof. dr Behrens, złożył w imieniu profesorów i studentów następujące oświadczenie: „My, profesorowie i studenci wydziału ekonomicznego uniwersytetu im. Karola Marksa uważamy udzielenie uniwersytetowi lipskiemu nazwy „Karola Marksa“ za zobowiązanie dla siebie, aby nie tylko uczyć marksizmu-leninizmu, ale także stosować go w życiu. W ścisłej współpracy z naszymi praktykami będziemy intensywnie starać się o rozwiązanie aktualnych zagadnień naszej gospodarki, m. in. tak ważnych problemów, jak ustalenie naukowe uzasadnionych norm dla zastosowania metody zespołowej we wszelkich rodzajach produkcji, ustalenie i wykorzystanie zdolności produkcyjnej, ocenienie produktywności pracy itd. Instytut Ekonomii Politycznej prowadzi seminarium, poświęcone rozwojowi ekonomii politycznej u młodego Marksa, a

referaty tego seminarium będą publikowane w naszym czasopiśmie uniwersyteckim“.

Gratulacje dla Tomasza Manna. Świeżo w Niemczech utworzona partia, tzw. Związek Niemców dla jedności, pokoju i wolności wysłał do Tomasza Manna na swym pierwszym kongresie telegram gratulacyjny z okazji 78-lecia urodzin wielkiego pisarza. Telegram brzmiał m. in. jak następuje: „Czcigodny Panie! Zebrany na swym pierwszym kongresie Związek Niemców korzysta z okazji Pańskiego 78-lecia urodzin i przesyła Panu jednomyślnie najlepsze życzenia. Pańskie dzieło jest monumentalnym dokumentem jedności kultury niemieckiej. Życiem swoim i pracą dostarcza Pan wielkiej nadziei i siły wszystkim uczciwym Niemcom, którzy walczą dzisiaj o demokrację i pokój w Niemczech. Dlatego przesyłamy Panu wyrazy wdzięczności w imieniu milionów ludzi“. Podpisali: dr Józef Wirth i Wilhelm Elfes.

Tomasz Mann za jak najszybszym zjednoczeniem Niemiec. Tomasz Mann, który przed kilku miesiącami powrócił ze Stanów Zjednoczonych i osiedlił się na stałe w Szwajcarii, oświadczył w czasie rozmowy z pisarzami i publicystami włoskimi w Rzymie, że rozbitcie Niemiec jest niezwykle szkodliwe i że konieczne by było jak najszybsze ich zjednoczenie. Zapytany o swój stosunek do Ameryki i Europy pisarz powiedział: „Jestem Europejczykiem i chciałbym ostatnie lata swego życia spędzić w Europie. Byłoby dobrze, aby Europejczycy nie popadli w kult dla techniki amerykańskiej. Duch techniki bowiem jest sąsiadem barbarzyństwa, a barbarzyńcy mogą osiąść technikę, nie mogą jednak osiąść kultury. Odnosi się to również do dziedziny polityki“. Natomiast przedstawicielowi agencji TASS, Nowikowowi, powiedział: „Nigdy nie byłem w Rosji i bardzo tego żałuję“. A gdy Nowikow zaznaczył, że w Związku Radzieckim przetłumaczone zostało wiele dzieł Tomasza Manna, pisarz oświadczył: „Wiem o tym i wiem,

że w waszym kraju czyta się dzisiaj bardzo wiele“.

Martin Andersen Nexö honorowym obywatelom miasta Drezna. W maju br. przyznano wielkiemu robotniczemu pisarzowi duńskiemu, Marcinowi Andersenowi Nexö na uroczystym posiedzeniu rady miejskiej obywatelstwo honorowe miasta Drezna. W posiedzeniu tym wziął udział obok licznych przedstawicieli niemieckiej inteligencji twórczej i aktywistów z wielkich drezdeńskich zakładów przemysłowych również weteran niemieckiego ruchu robotniczego, Otto Buchwitz.

O niepodzielność niemieckiej literatury narodowej. Niemiecki PEN na swoim piątym posiedzeniu generalnym ogłosił komunikat, który, jak podaje *Neues Deutschland*, m. in. brzmi:

„W dniu 10 maja 1953 r. odbyło się w Berlinie na przedmieściu Charlottenburg piąte posiedzenie generalne PEN niemieckiego, w którym wzięli udział liczni członkowie z obydwu części Niemiec. Sprawozdanie z ubiegłego okresu działalności złożył wiceprzewodniczący, Johannes Tralow, uzupełnił je dotychczasowy przewodniczący Johannes R. Becher. W wielogodzinnej dyskusji roztrząsano obecną sytuację literatury niemieckiej i pisarzy niemieckich, przy czym dyskutanci doszli do jednomyślnego poglądu, że praca PEN-klubu musi się opierać na zasadzie niepodległości narodowej literatury niemieckiej, na wzajemnym zrozumieniu się i współpracy pisarzy niemieckich. W związku z tym wysunięto i omówiono konkretne postulaty dla zjednoczenia obydwu niemieckich ośrodków PEN-klubowych. Na przewodniczącego PEN-klubu wybrano jednogłośnie Bertolda Brechta, a Johanna Tralowa na wiceprzewodniczącego. Sekretarzem został Herbert Burgmueller z Muelheimu, a skarbnikiem Stefan Hermlin z Berlina.

Posiedzenie generalne postanowiło dalej przyjąć jako nowych członków nie-

mieckiego PENU dziesięciu pisarzy z Republiki Związkowej i siedmiu z Niemieckiej Republiki Demokratycznej“.

Rady Artystyczne we wszystkich teatrach NRD. Państwowa Komisja do Spraw Sztuki omawiała na posiedzeniu majowym zadania autorów scenicznych przy planowej rozbudowie podstaw socjalizmu w Niemieckiej Republice Demokratycznej. Głównym przedmiotem dyskusji stała się sprawa reorganizacji teatrów. Reorganizacja ma służyć kierownictwu artystycznemu kierownictwa teatrów do szczególnego śledzenia rozwoju dramaturgii współczesnej i do dalszego podnoszenia poziomu artystycznego przedstawień. Przy wszystkich teatrach powstaną Rady Artystyczne, które będą służyć kierownikom artystycznym pomocą i będą uczestniczyć w rozwoju teatru. Jednocześnie ściśle określono kompetencję i odpowiedzialność dramaturga oraz utworzono zespół reżyserski jako stałą instytucję przy scenach niemieckich. Powołane do życia Towarzystwo Aktorów Niemieckich ma się przyczynić do rozwoju szczególnie ruchliwego życia społecznego i kulturalnego we wszystkich teatrach.

Wystawa sztuki niemieckiej w Dreźnie. W dniu 1 marca otwarta została przez premiera Otto Grotewohla trzecia z kolei Wystawa Sztuki Niemieckiej w Dreźnie. Premier Niemieckiej Republiki Demokratycznej powiedział, że rząd NRD uważa wystawę tę za wyraz i świadectwo potężnie rozwijającego się ruchu narodowego, mającego na celu jedność i demokrację. Niezależnie od tego jednak jest ona również dowodem dalszego rozwoju sztuki niemieckiej w kierunku realizmu. Liczba artystów, którzy wkroczyli na drogę realizmu socjalistycznego, ciągle wzrasta tak w Niemczech wschodnich jak w zachodnich. Zwłaszcza znaczne w tym kierunku postępy wykazują młodzi. Wiele ich prac znamionuje zwrot ku dziedzictwu kulturalnemu, ku tradycji i jednocześnie podejmowanie aktualnej tematyki społecznej. Zwracając się bezpośrednio do artystów niemieckich

premier Grotewohl sformułował kilka konkretnych uwag, dotyczących ich dalszych osiągnięć. A więc po pierwsze, artyści muszą przejść solidne studia zawodowe na akademiach i w wyższych szkołach sztuk pięknych. Po drugie, muszą się zaznajamiać z postępową sztuką innych narodów, szczególnie zaś ze sztuką Związku Radzieckiego. Po trzecie, ważne jest, by wspólnie żyli i pracowali z ludźmi, którzy budują obecny ustrój społeczny. Po czwarte, artyści niemieccy powinni nauczyć się wykonywać swoje zadania w sposób zdyscyplinowany i dokładny, nie dowierając zbyt łatwo natchnieniu. Po piąte, partie, związki zawodowe, wszystkie organizacje masowe, organa gospodarcze, administracja państwowa muszą stawiać artystom konkretne zadania do wykonania, muszą im udzielać swych rad i przedstawiać swoje własne życzenia i oczekiwania, ażeby w ten sposób w czyn wcielić hasło: *Sztuka, artysta i naród stanowią jedno.*

Nowe filmy dla wsi. W nowej serii krótkometrażówek, przeznaczonych do wyświetlania w spółdzielniach rolnych, znajdują się m. in. filmy: *Kutuzow, Złodzieje rowerów, Młodość Chopina, Jutro tańczy cały świat.*

Sytuacja filmu niemieckiego w Niemczech zachodnich. W Niemczech zachodnich w sezonie 1952/53 46,8 proc. wyświetlanych filmów stanowiły filmy pochodzenia amerykańskiego, gdy tylko 23,4 proc. pochodziło z produkcji zachodni-niemieckiej. W stosunku do sezonu 1951/52 liczba filmów amerykańskich podniosła się o 41.

„Tydzień klasyków“ w Erfurcie. W dn. od 4 do 18 czerwca rb. teatry miejskie w Erfurcie wystawiały wyłącznie dzieła klasyków, jak: „Sen nocy letniej“; „Faust I“ i „Torquato Tasso“ Goethego; „Intryga i miłość“ Schillera; „Minna von Barnhelm“ Lessinga; „Skapiec“ Moliera; „Zwariowany pieniądze“ Ostrowskiego; „Pobożna Marta“ Tirso de Molina.

Aleksander Rogalski